

රක්ෂණ හිතිය, මූල්‍ය කල්බදු,කුලී සින්නක්කර සහ ණය පිලිබඳ හිතිය

විෂය නිර්දේශය මත බර තැබීම - 07 %

රක්ෂණ හිතිය - පාඩම් අන්තර්ගතය

- I රක්ෂණ හිතිය හැඳින්වීම
- I රක්ෂණ වර්ගීකරණය
- I ජීවිත රක්ෂණය හා සහතික වීම්
- I සාමාන්‍ය රක්ෂණ
- I සාමූද්‍රික රක්ෂණ
- I රක්ෂණ හිමිකම
- I උපරිම විශ්වාසය පිලිබඳ මූලධර්මය
- I රක්ෂණ ඔප්පුවක් පැවරීම

සකසුම - කේ.ඩී. ප්‍රහාන් විජයසිරි (LLB , AAL)

රක්ෂණ නීතිය හැඳින්වීම

ඈඈ රක්ෂණය යන්නෙහි සරල වචනාර්ථය රැකවරණය හෝ ආරක්ෂාව යන්නයි. රක්ෂණයක් ලබා ගැනීමේදී සිදු වන්නේ යම් කාරණාවකට අදාලව ආරක්ෂාව මිලදී ගැනීමකි. එනම් රක්ෂණ ගිවිසුමකදී සිදුවන්නේ රක්ෂිතයා නමින් හැඳින්වෙන පුද්ගලයෙකුට දරන්නට සිදුවන අවදානමක් , යම් මුදලක් ගෙවීමෙන් එම අවදානමේ වගකීම භාර ගැනීමට සූදානමින් සිටින රක්ෂකයා නමින් හැඳින්වෙන පුද්ගලයෙකු වෙත පැවරීමයි. ඈඈ

⇒ රක්ෂකයා යනු යම් ප්‍රතිස්ථාවක් යටතේ යම් අවදානමක් සඳහා වන්දි ගෙවීමට භාර ගන්නා පාර්ශවයයි. (එනම්, රක්ෂණාවරණයක් සපයන පාර්ශවයයි.)

⇒ රක්ෂිතයා යනු රක්ෂණ ගිවිසුමක් යටතේ රක්ෂණයක් ලබන අයයි.

⇒ රක්ෂණ ගිවිසුම යනු රක්ෂිතයා සහ රක්ෂකයා අතර ඇති වන ගිවිසුමයි.

●● ඒ අනුව රක්ෂණ ගිවිසුමක් යනු වඩාත් පුලුල් අර්ථයෙන් ගත් කල "යම්කිසි ගෙවීමක් සැලකිල්ලට ගෙන රක්ෂිතයාට දැරීමට සිදුවන අවදානමක් රක්ෂකයා විසින් භාර ගැනීමට එකඟ වෙමින් එම දෙපාර්ශවය අතර ඇති වන ගිවිසුමකි. ●●

රක්ෂණය යනු නිවාරණයක් නොව පිලියමකි. ඉන් අදහස් වන්නේ යම් දේපලක් සම්බන්ධයෙන් රක්ෂණාවරණයක් ලබා ගැනීම මගින් එම දේපලට යම් හානියක් වීම වැලැක්වීම සිදු නොවන අතර එමගින් සිදුවන්නේ එකී දේපලට අදාල රක්ෂණ කාලසීමාව තුලදී යම් හානියක් සිදු වුවහොත් ඒ සඳහා පිලියම් යෙදීම (වන්දි ගෙවීම) යි.

☒ මෙරටදී පිවිත් රක්ෂණය, ගිනි රක්ෂණය සහ නාවික (සාමුද්‍රික) රක්ෂණය සම්බන්ධයෙන් ඉංග්‍රීසි නීතිය අදාල අතර හදිසි අනතුරු රක්ෂණය සම්බන්ධයෙන් රෝම ලන්දේසි නීතිය අදාල වේ. එහෙත් රක්ෂණයට අදාල යම් කාරණාවක් සම්බන්ධයෙන් රෝම ලන්දේසි නීතිය අපහැදිලි නම්, එවිට ඉංග්‍රීසි නීතිය යොදා ගනී. ☒

රක්ෂණ ගිවිසුමක අංග

වලංගු රක්ෂණ ගිවිසුමක් ඇතිවීම සඳහා පහත සඳහන් අංග තිබිය යුතුය.

- 1) රක්ෂණ වාර්තය
- 2) අවිනිශ්චිතභාවය - යම් නිශ්චිත සිදුවීමක් සිදුවීමේ යම් ප්‍රමාණයක අවිනිශ්චිතභාවයක් තිබිය යුතුය. උදා - වාහනයක් හදිසි අනතුරකට පත්වීම, යම් දේපලකට සොර සතුරු උවදුරු, කාලගුණික උවදුරු සිදුවීම.

විස්තරය., පිවිත් රක්ෂණයක්, වලංගු රක්ෂණයක් වන්නේද ?

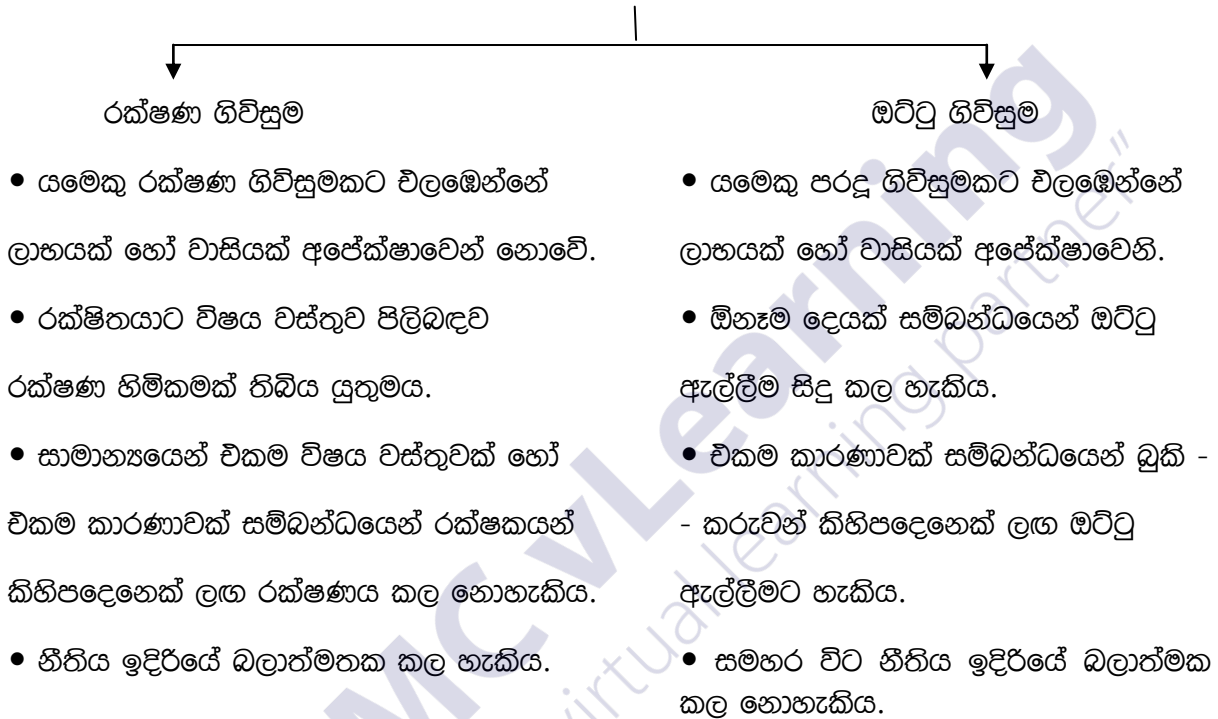
ඔව්. ඊට හේතුව වන්නේ යම් පිවිත්යක් රක්ෂණය කලද, කෙදිනක හෝ මරණය සිදුවීම නිශ්චිතවම සිදු වන නමුත්, එලෙස මරණය සිදු වන දිනය අවිනිශ්චිත වන බැවිනි.

→3) රක්ෂණ හිමිකම / රක්ෂණ හිමිකම

මේ පිලිබඳව පසුව සාකච්ඡා කෙරේ.

පරදු ගිවිසුමක් යනු සුදුව, ඔට්ටු ඇල්ලීම හෝ තවත් ස්වරූපයක අවදානමක් සහිත ගිවිසුමකි. රක්ෂණ ගිවිසුමක්ද යනු එක්තරා ස්වරූපයක අවදානමක් සහිත ගිවිසුමකි.

රක්ෂණ ගිවිසුමක් සහ ඔට්ටු ගිවිසුමක් අතර වෙනස්කම්

ප්‍රධාන රක්ෂණ වර්ග

භාහිරුර්ණ රක්ෂණය සහ සම්භාව්‍ය (අහඹු) රක්ෂණය ලෙස ප්‍රධාන රක්ෂණ වර්ග දෙකකි.

1) භාහිරුර්ණ රක්ෂණය (INDEMNITY INSURANCE)

මෙම වර්ගයේ රක්ෂණ ගිවිසුම් වලදී සිදු වන්නේ සිදුවූ හානියක් පිරවීමක් හෙවත් භාහිරුර්ණයකි. රක්ෂණ ඔප්පුවේ සඳහන් වටිනාකම, සිදුවී ඇති හානියේ ප්‍රමාණය ආදී කරුණු මත රක්ෂිතයාට හිමි වන වන්දි ප්‍රමාණය තීරණය කෙරේ. උදා - නිවසක් ගිනි ගැනීමකදී සිදුවන පාඩුව, ගිනි රක්ෂණ ඔප්පුවක් මගින් තීරණය කෙරේ.

2) සම්භාව්‍ය රක්ෂණය (අහඹු රක්ෂණය) (CONTINGENCY INSURANCE)

මෙම වර්ගයේ රක්ෂණ ගිවිසුම් වලදී භාහිරුර්ණය කිරීමක් සිදු නොවන අතර යම් අහඹු

සිදුවීමකදී මුදල් ගෙවීමක් මෙහිදී සිදුකෙරේ. ගෙවනු ලබන මුදල් ප්‍රමාණය රක්ෂණ ඔප්පුවේ සඳහන් වන අතර එය සිදුවූ හානියේ ප්‍රමාණය මත තීරණය නොවේ. උදා - පීච්ච රක්ෂණය

රක්ෂණයක් මගින් රක්ෂිතයාට ලාභයක් ලැබිය හැකිද ?

ඉහත ප්‍රශ්ණයට නිවැරදි පිලිතුර වන්නේ “ නැත ” යන්නයි. එනම් රක්ෂණ මූලධර්ම වලට අනුව කිසිවෙකුටත් රක්ෂණයක් මගින් ලාභ ලැබිය නොහැකි අතර සම්භාව්‍ය/අනුරක්ෂණවලදී හැර සෙසු රක්ෂණ වලදී සිදුවන්නේ රක්ෂිතයාට සිදුවූ හානිය පිරවීම හෙවත් හානිපූර්ණයයි.

“ යමෙකුට හිතාමතාම හෝ වංචනිකව සිදු කල අලාභයක් අයකර ගත නොහැකිය ” යන සංකල්පය මෙහිදී අදාල වේ.

කැප්ටලේන් විරෙහිව ප්‍රෙස්ටන්

ගිනි හානි රක්ෂණවරණයක් ලබාගෙන තිබූ නිවසක්, එහි රක්ෂිතයා විසින් ගැනුම්කරුවෙකුට විකිණීමට එකඟවී තිබූ අතර එය විකිණීමට පෙර ගින්නක් ඇතිවී නිවසට හානි සිදු විය. අදාල රක්ෂණවරණය යටතේ රක්ෂණ වන්දි රක්ෂිතයාට හිමි විය. නිවස ගිනිගත් පසුවද, එම ගැනුම්කරු විසින් මුලින් එකඟ වූ මුදලටම එම නිවස මිලදී ගන්නා ලදී. අධිකරණය මෙහිදී තීරණය කලේ ගැනුම්කරු වෙත ගෙවන ලද එම රක්ෂණ වන්දි මුදල් ආපසු අය කර ගැනීමේ හැකියාවක් රක්ෂණ සමාගමට ඇති බවයි. ඊට හේතුව වන්නේ එසේ නොවුණහොත් එම රක්ෂණ ක්‍රියාවලිය මගින් රක්ෂිතයාට අයුතු ලාභයක් ලැබෙන බැවින් සහ එසේ රක්ෂණයක් මගින් ලාභ ලැබීම නීතියට පටහැනි දෙයක් වන බැවිනි.

ප්‍රතිනිවේශනය පිලිබඳ මූලධර්මය (SUBROGATION)

මෙම රක්ෂණ මූලධර්මය අදාල වන්නේ හානිපූර්ණ රක්ෂණ වලට වන අතර සම්භාව්‍ය රක්ෂණ වලට එය අදාල නොවේ.

මෙහි අදහස නම් යම් රක්ෂණවරණයකට අදාලව රක්ෂකයෙක් විසින් රක්ෂිතයෙක් වෙත රක්ෂණ වන්දි ගෙවා ඇත්නම්, තෙවන පාර්ශවයකට විරෙහිව ඕනෑම නෛතික පියවරක් ගැනීමට රක්ෂිතයාට තිබූ අයිතිය, රක්ෂකයා වෙත හිමි වන බවයි.

පහත උදාහරණය සලකන්න.

රහිල් විසින් තමාගේ මෝටර් රථ කම්හල සඳහා ABC රක්ෂණ සමාගමෙන් ගිනි හානි රක්ෂණාවරණයක් ලබා ගනී. එම කම්හල වෙත පැමිණෙන මහින්දගේ නොසැලකිලිමත් ක්‍රියාවක් හේතුවෙන් එහි ගින්නක් ඇති විය. දිලික්ක නීතියට අනුව මහින්දගේ නොසැලකිලිමත් ක්‍රියාව පිලිබඳව මහින්දට වරෙහිව නඩු පවරා වන්දි අය කර ගැනීමේ අයිතියක් රහිල්ට ඇත. තවද, මෙම දේපල සඳහා ගිනි හානි රක්ෂණාවරණයක් රහිල් විසින් ලබාගෙන ඇති නිසා ABC රක්ෂණ සමාගමෙන් රක්ෂණ වන්දියක් අය කර ගැනීමේ අයිතියක් රහිල්ට ඇත.

රහිල්ට එසේ වන්දි හිමිවුව හොත් තවදුරටත් මහින්දට විරුද්ධව නඩු පැවරීමේ අයිතියක් රහිල්ට නැත. ඊට හේතුව වන්නේ එකම සිදුවීමක් පිලිබඳව දෙගුණයක් වන්දි ලබා ගෙන අයුතු ලෙස ධනවත් වීමට නීතියෙන් ඉඩක් නොමැති බැවිනි. එවිට මහින්දට විරුද්ධව නඩු පැවරීම සඳහා රහිල්ට තිබූ අයිතිය ABC රක්ෂණ සමාගම වෙත මාරු වේ.

☒ වනම්, මෙහිදී රක්ෂිතයාට ඇති හිමිකමක් රක්ෂකයා වෙත මාරු වී ඇත. වනම් රක්ෂකයා, රක්ෂිතයාගේ තත්වයට පත්වී ඇත.

පීචිත රක්ෂණයක් සහ වෙනත් රක්ෂණයන් අතර ඇති වෙනස්කම්

⇒⇒ සාමාන්‍ය රක්ෂණයකදී රක්ෂණය කරන්නේ අවිනිශ්චිත සිදුවීමකි. එහෙත් පීචිත රක්ෂණයකදී අදාල සිදුවීම (මරණය) නිශ්චිත වන අතර එහෙත් එය සිදුවන දිනය අවිනිශ්චිත වේ. ⇐⇐

⇒⇒ සාමාන්‍ය රක්ෂණයකදී යමෙකුට, වෙනත් අයෙකුට අයත් දේපලක් රක්ෂණය කල නොහැක. එහෙත් පීචිත රක්ෂණයකදී යමෙකුට, වෙනත් අයෙකුගේ පීචිතයක් වුවද රක්ෂණය කල හැක. ⇐⇐

⇒⇒ සාමාන්‍ය රක්ෂණයකදී අදාල රක්ෂණ ගිවිසුමට සාපේක්ෂව හානිපූර්ණය කිරීමක් සිදු වුවත්, පීචිත රක්ෂණයකදී රක්ෂණ ගිවිසුමේ සඳහන් ආකාරයට මුදල් ගෙවීමක් සිදු වන අතර පීචිත රක්ෂණයකදී හානිපූර්ණයක් සිදු නොවේ. ⇐⇐

ගිනි රක්ෂණය

යම් නිශ්චිත කාලයක් තුළ ගින්නක් හේතුවෙන් රක්ෂිතයාගේ රක්ෂණය කරන ලද අදාල දේපල වලට අලාභයක් වුවහොත් හෝ රක්ෂිතයාට තුවාලයක් සිදු වුවහොත් ඔහුට සිදුවූ එම අලාභය , රක්ෂණ ගිවිසුමේ සඳහන් ප්‍රමාණය දක්වා පියවීමක් හෙවත් ප්‍රතිපූර්ණය කිරීමක් මෙහිදී සිදුවේ.

මෙහිදී රක්ෂිතයාගේ නොසැලකිල්ලක් නිසා අදාල දේපල ගිනි ගෙන තිබුනද රක්ෂණ වන්දි ගෙවීමක් සිදුවේ. එහෙත් රක්ෂිතයා විසින් හෝ ඔහු වෙනුවෙන් වෙනත් අයෙකු විසින් සිදුකල ගිනි තැබීමකදී මෙම හානි පූර්ණ අයිතිවාසික රක්ෂිතයාට අහිමි වේ.

හැරස් වරෙහිව පෝලන්ඩ්

තම ස්වර්ණාභරණ සඳහා ගිනිහානි රක්ෂණයක් ලබාගත් කාන්තාවක් එම රන්බඩු ගිනි උදුනක ගල් ඇඟුරු යට සඟවා තබන ලදී. පසුව ඇයට අමතක වීමෙන් එම ගිනි උදුන දැල්වීම නිසා

එම රන්බඩු වලට හානි සිදු විය. අධිකරණය මෙහිදී තීරණය කළේ අදාල ගිනි හානි රක්ෂණය යටතේ ඇයට රක්ෂණ වන්දි ලබා ගත හැකි බව තීරණය විය.

↪↪ මෙහිදී හිමිවන / ගෙවනු ලබන වන්දි මුදල තීරණය වන්නේ අදාල රක්ෂිත වටිනාකම, එම දේපලේ සත්‍ය වටිනාකමට දක්වන අනුපාතය මතය. ↩↩

<p>ගෙවනු ලබන වන්දිය - <u>රක්ෂිත වටිනාකම</u> × සිදුවූ අලාභය</p> <p>සත්‍ය වටිනාකම</p>

ප්‍රශ්නය - සැබෑ වටිනාකම රුපියල් මිලියනයක් වන දේපලක් රක්ෂණ වටිනාකම රුපියල් 750,000/- කට රක්ෂණය කර ඇත.

I) මුල දේපලම විනාශ වුවහොත් හිමිවන රක්ෂණ වන්දිය කොපමණද ?

.....

.....

II) එම දේපලෙන් 60 % ක් විනාශ වුවහොත් හිමිවන රක්ෂණ වන්දිය කොපමණද ?

.....

.....

හදිසි අනතුරු රක්ෂණය

මෙය හානිපූර්ණ රක්ෂණයක් නොවේ. මෙහි ඇත්තේ යම් සිදුවීමක් මත යම් නිශ්චිත මුදලක් ගෙවීමට ඇතිකර ගන්නා චක්‍රගතාවයකි. රක්ෂිතයා හදිසි අනතුරකින් මිය ගියහොත් රක්ෂිත මුදල ඔහුගේ පොල්මනකරුවන්ට ගෙවනු ලැබේ. රක්ෂිතයා පූර්ණ හෝ අර්ධ බෙලහිතතාවයකට පත් වුවහොත් අඩු මුදලක් වන්දි ලෙස ගෙවනු ලැබේ.

මෙය රථවාහන රක්ෂණය, ගිනි රක්ෂණය ආදියෙන් වෙන්කොට හඳුනාගත යුතුය. මහජන වගකීම් රක්ෂණය, නිෂ්පාදන වගකීම් රක්ෂණය, වෘත්තීය වගකීම් රක්ෂණය, කම්කරු වන්දි රක්ෂණය, ගෙවල් බුද්ධි රක්ෂණය ආදිය මේ යටතේ ලබා ගත හැකි රක්ෂණ ඔප්පු වර්ග වේ.

සාමූහික රක්ෂණය (නාවික රක්ෂණය)(මුහුදු රක්ෂණය)

සාමූහික රක්ෂණය යනු මුහුදු ගමනකදී නෞහෝ නැව්ගත භාණ්ඩ වලට මුහුදේදී සිදු විය හැකි හානි සඳහා වන්දි ලබාගැනීම වෙනුවෙන් රක්ෂකයා සහ රක්ෂිතයා අතර ඇති වන ගිවිසුමකි.

මේ යටතේ මුහුදු ගමනකදී නැවට හෝ නැව් බඩු වලට ගින්නෙන්, අයහපත් කාලගුණයෙන්, අකුණු ගැසීමෙන්, පිපිරීමකින්, ගැටීමකින්, මුහුදුබත් වීමකින්, යාන්ත්‍රික දෝෂයකින්, සතුරු කරදරයකින්, බඩු පැටවීමේදී හා බැමේදී සිදුවන උවදුරු රක්ෂණය කල හැකිය.

සාමුද්‍රික රක්ෂණ වර්ග

- මුහුදු ගමන් සහතික → මෙහිදී යම් දේපලක් යම් නිශ්චිත මුහුදු ගමනක් සඳහා පමණක් රක්ෂණය කෙරේ.
- වාර රක්ෂණය → මෙහිදී යම් දේපලක් යම් නිශ්චිත කාලපරිච්ඡේදයක් සඳහා පමණක් රක්ෂණය කෙරේ.
- පාවෙන සහතික → මෙහිදී නැවේ නම සහ අනෙකුත් විස්තර මුලදී සඳහන් නොකර රක්ෂණය සිදුකර පසුව එම විස්තර නිශ්චය කෙරේ.
- වටිනාකම් නිශ්චිත සහතික → මෙහිදී රක්ෂිත දේපලට අදාලව එකඟවූ රක්ෂිත වටිනාකම සඳහන් කෙරේ.
- වටිනාකම නිශ්චය නොකල සහතික → මෙහිදී දේපලේ රක්ෂිත වටිනාකමේ සීමාවට යටත්ව විෂය වස්තුවේ වටිනාකම පසුව නිශ්චය කෙරේ.

සාමුද්‍රික රක්ෂණයකදී ප්‍රතිඥාභාර

**** ඉතා වැදගත්** → ප්‍රතිඥාභාරක් යන සාපේක්ෂව වැදගත්කම අඩු දෙයකි. එහෙත් සාමුද්‍රික රක්ෂණයකදී ප්‍රතිඥාභාරක් යන වචනයට එහි සාමාන්‍ය අර්ථය නොයෙදේ.

ඒඒඒ ඒ අනුව සාමුද්‍රික රක්ෂණයකදී ප්‍රතිඥාභාරක්, වැදගත් වුවත් නොවුවත් විය ඒ ආකාරයෙන්ම පිලිපැදිය යුතුය. ඒඒඒ

මුහුදු රක්ෂණයකදී අදාල වන ව්‍යංග ප්‍රතිඥාභාර පහත පරිදිය.

1. මුහුදු ගමන ආරම්භයේදී නැව, අදාල මුහුදු ගමන සඳහා යෝග්‍ය තත්වයේ තිබිය යුතුය.
2. මුහුදු ගමන අදියරෙන් අදියර ක්‍රියාත්මක වන අවස්ථාවකදී, නැව ඒ එක් එක් අදියරේ මුහුදු ගමන සඳහා යෝග්‍ය තත්වයේ තිබිය යුතුය.

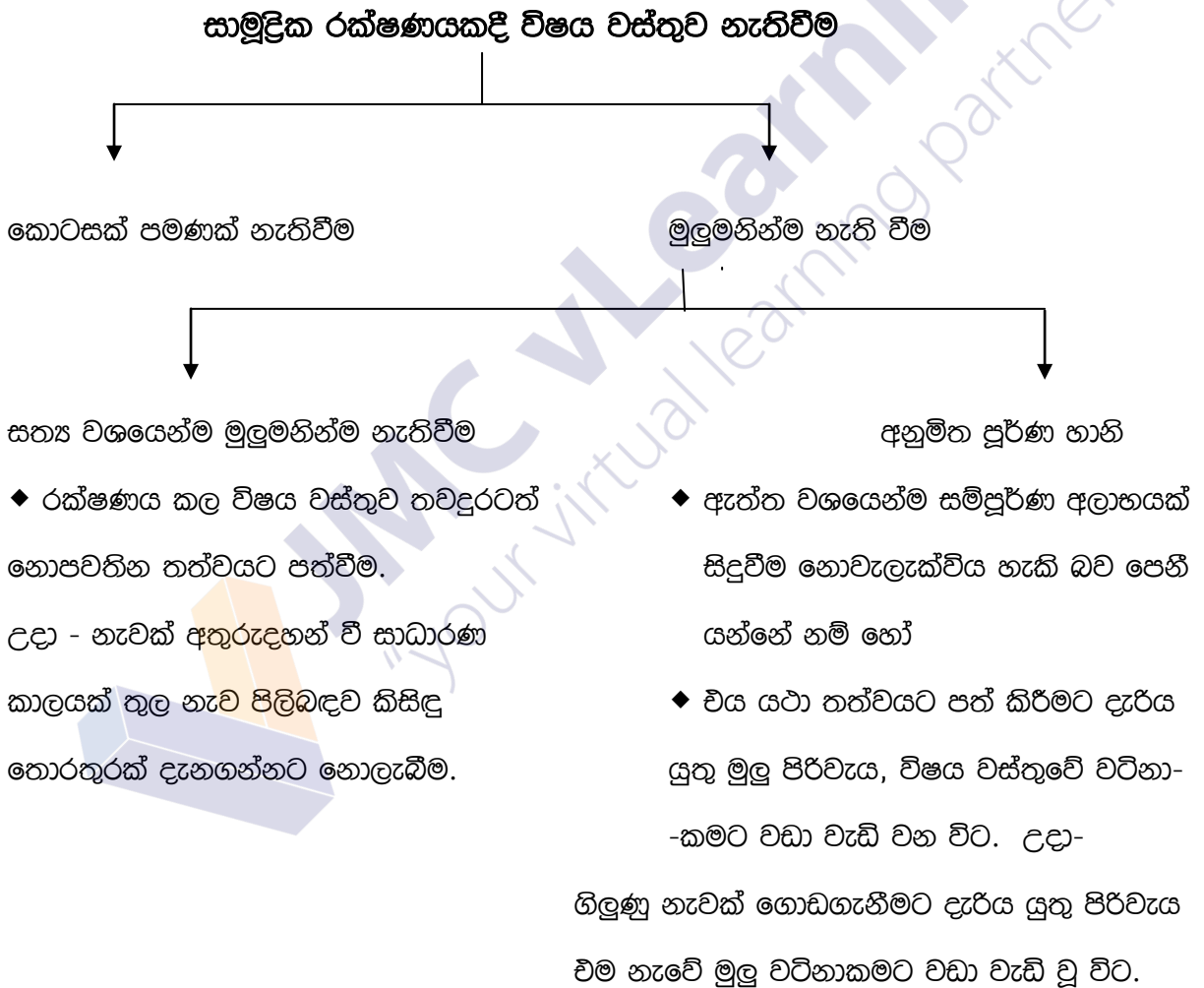
Greenock SS Co. Vs Maritime Insurance Co. Ltd - මෙහිදී මුහුදු ගමන් රක්ෂණයක් ලබා ගෙන තිබුණු නැවක් එහි ඉන්ධන ලෙස යෙදවීමට ප්‍රමාණවත් තරම් ගල්අඟුරු තබා නොගෙන එක් පවරායක සිට තවත් වරායක් කරා ගමන් ඇරඹීය. එමනිසා ගමන අතරමගදී නැවේ ක්‍රියාකාරීත්වය අඛණ්ඩව පවත්වා ගැනීම උදෙසා එම නැවේ සවිකර තිබූ සමහර කොටස් ගල් අඟුරු වලට විකල්පයක් ලෙස දහනය සඳහා උපයෝගී කරගන්නා ලදී.

අධිකරණය මෙහිදී තීරණය කලේ මුහුදු ගමන ආරම්භයේදී නැව වීම මුහුදු ගමන සඳහා යෝග්‍ය විය යුතු බවට වූ ව්‍යංග ප්‍රතිඥාභාරය මෙහිදී කඩවී ඇති බවත් වීම නිසා නෞකාවේ තිබූ සමහර කොටස් වලට වූ හානිය සම්බන්ධයෙන් වන්දි ගෙවීමට රක්ෂිතයා නොබැඳෙන බවත්ය.

3. මුහුදු ගමන ආරම්භයේදී නැව මුහුදු ගමන සඳහා මෙන්ම රක්ෂණ සහතිකයෙන් අදහස් කල ගමනාන්තය දක්වා භාණ්ඩ ගෙනයාමට යෝග්‍ය තත්වයේ තිබිය යුතුය.

4. නෞකාව වරායේ නැංගුරම් ලා ඇති විට, සිදුවිය හැකි හානි වලට මුහුණ දීමට තරම් යෝග්‍ය මට්ටමක විය තිබිය යුතුය.

5. මුහුදු ගමන නීත්‍යානුකූල විය යුතු අතර නීතියට අනුව කටයුතු කරන බවටද ව්‍යංග ප්‍රතිඥාභාරයක් ඇත.

අත්හැර දැමීමේ නිවේදනය

මේ වනාහි රක්ෂිතයා විසින් අදාල රක්ෂිත දේපල මුලුමනින්ම කොන්දේසි විරහිතව අත්හල බව පැහැදිලි කෙරෙන වාචික හෝ ලිඛිත නිවේදනයකි. මෙම නිවේදනය රක්ෂක විසින් පිලිගන්නේ නම් එහි අදහස වන්නේ රක්ෂක විසින් අලාභයේ වගකීම භාරගත් බවයි. විෂය වස්තුව අත්හැරීමේදී, එහි සියලුම ශේෂයන් පිලිබඳව රක්ෂිතට ඇති අයිතිවාසිකම් තමා වෙත පවරා ගැනීමට රක්ෂකයාට හිමිකමක් ලැබේ.

සාමූදායික රක්ෂණයකදී ප්‍රතිපූර්ණය (ගෙවනු ලබන වන්දි මදල) නිශ්චය කිරීම

අගය නිශ්චය කල රක්ෂණ සහතිකයක් තිබියදී පූර්ණ අලාභයක් සිදුවූ විට අදාල රක්ෂණයෙන් නියම කල මුදල් ප්‍රමාණය ප්‍රතිපූර්ණය කෙරේ.

අගය නිශ්චය නොකල රක්ෂණ සහතිකයක් තිබියදී පූර්ණ අලාභයක් සිදු වූ විට ප්‍රතිපූර්ණය කල යුතු මුදල් ප්‍රමාණය වන්නේ එම විෂය වස්තුව රක්ෂණය කල හැකි වටිනාකමයි.

රක්ෂණ හිමිකම

රක්ෂණ හිමිකම යනු යම් දේපලක් රක්ෂණය කරන්නෙකුට එකී දේපල තිබීමෙන් / ආරක්ෂා වීමෙන් මූල්‍යමය වාසියක් හෝ එකී දේපල විනාශ වීමෙන් / අහිමි වීමෙන් මූල්‍යමය පාඩුවක් සිදු වීමයි.

රක්ෂණය කරන අවස්ථාවේදී රක්ෂිතයාට අදාල දේපල සම්බන්ධයෙන් රක්ෂණ හිමිකම තිබිය යුතුය. රක්ෂණය ලබා ගැනීමෙන් පසු රක්ෂණ හිමිකම අහිමි වුවද එය රක්ෂණ සහතිකයට බලපෑමක් ඇති නොකරයි.

⇒ ⇒ රක්ෂණ හිමිකමක් නොමැති නම් පීචිත රක්ෂණයක් ශුන්‍ය හා අවලංගු එකක් වේ. ⇐ ⇐

රක්ෂණ හිමිකමට සම්බන්ධ වැදගත් හඬුතීන්දු

ග්‍රිප්ප්ස් වරෙහිව ග්ලෙම්

පුද්ගලයෙකුට තමාගේ පීචිතය සම්බන්ධයෙන් රක්ෂණ හිමිකමක් ඇත. කලත්‍රයෙකුට, අනෙක් කලත්‍රයාගේ පීචිතය සම්බන්ධයෙන් රක්ෂණ හිමිකමක් ඇත.

හෝවාර්ඩ් වරෙහිව රෙගියුපි ප්‍රෙන්ඩ්ලි සොසයිටි

දෙමව්පියන්, දරුවන්ගෙන් පෝෂණය වනවා නම් මිස, දෙමව්පියන්ට දරුවන් කෙරෙහි රක්ෂණ හිමිකමක් නැත. එලෙසටම, දරුවන් දෙමව්පියන්ගෙන් පෝෂණය වනවා නම් මිස, දරුවන්ට දෙමව්පියන් කෙරෙහි රක්ෂණ හිමිකමක් නැත.

චලන්සන් විරෙහිව කෘෂිකර්ම

සහෝදර සහෝදරියන්ට සාමාන්‍යයෙන් විකිනෙකා සම්බන්ධයෙන් රක්ෂණ හිමිකමක් නැත.

හෙබ්ඩන් විරෙහිව වෙස්ට්

සේවකයෙකු හට ඔහුගේ සේවාකාලය තුළ තම සේව්‍යයාගේ ජීවිතය සම්බන්ධයෙන් රක්ෂණ හිමිකමක් ඇත. ඊට හේතුව වන්නේ සේව්‍යයා මියගිය හොත් සේවකයාට රැකියාව සහ වැටුප් අහිමි වන බැවිනි.

ඩැල්ඩ් විරෙහිව ඉන්ඩියා ඇන්ඩ් ලන්ඩන් ලයිට් ඇෂුවරන්ස් සමාගම

ණය හිමියෙකුට ණයගැතියාගේ ජීවිතය සම්බන්ධයෙන් (ණය වී ඇති ප්‍රමාණය දක්වා) රක්ෂණ හිමිකමක් ඇත.

බැන්ලර්ඩ් විරෙහිව සෝන්ඩර්ස්

ඇපකරුවෙකුට, ප්‍රධාන ණයකරුගේ (ණය ගැතියාගේ) ජීවිතය සම්බන්ධයෙන් රක්ෂණ හිමිකමක් ඇත.

මීට අමතරව ඇප කරුවන් දෙදෙනා එක්ව ඇපවී ඇති ණය මුදලේ අර්ධයක් දක්වා එක් එක් ඇපකරුවාට අනෙකාගේ ජීවිතය සම්බන්ධයෙන් රක්ෂණ හිමිකමක් ඇත.

✍️ ජීවිත රක්ෂණයක් නොවන සාමාන්‍ය රක්ෂණය සම්බන්ධයෙන් රක්ෂණ හිමිකමක් පවතින්නේ අදාළ දේපල සම්බන්ධයෙන් අයිතියක් හෝ ගිවිසුම්මය අයිතියක් ඇතොත් පමණි.
උදා -

A සතුව නිවසක් ඇත. ඔහුට තම නිවස කෙරෙහි රක්ෂණ හිමිකමක් ඇත.

එම නිවස A විසින් B ට කුලියට දෙයි නම් සහ එම කුලී කාලසීමාව තුළ එම නිවස ගින්නේ හෝ වෙනත් ආපදාවකින් විනාශ වුවද එහි කුලිය ගෙවීමට කුලී නිවැසියා වන B එම කුලී ගිවිසුම මගින් බැඳී සිටින්නේ නම්, එම කුලී නිවැසියා වන B ට එම නිවස සම්බන්ධයෙන් රක්ෂණ හිමිකමක් ඇත් නමුත් මෙම රක්ෂණ හිමිකම එම කුලී ගිවිසුම මත පදනම් වූ ගිවිසුමමය අයිතියකි.

මැකවීරා විරෙහිව නොදර්න් ඇෂුවරන්ස් සමාගම

මැකවීරා යන අය තම ව්‍යාපාරය එක්තරා සමාගමකට විකිණීය. මැකවීරාගේ නමින් රක්ෂණය කර තිබූ දේපලද ඔහු එම සමාගමට විකිණීය. එලෙස විකුණූ පසු එම දේපල ගිනි ගෙන විනාශ විය. තම රක්ෂණාචරණය යටතේ මැකවීරා වන්දි ඉල්ලා සිටින ලදී.

අධිකරණය මෙහිදී තීරණය කළේ එම දේපල විනාශ වන මොහොත වන විට මැකවීරා නැමැත්තාට එම දේපල සම්බන්ධයෙන් රක්ෂණ හිමිකමක් නොමැති බැවින් රක්ෂණ වන්දි ලබාගැනීමට ඔහුට හිමිකමක් නොමැති බවයි. තවද, එම දේපල විනාශ වන මොහොත වන විට එය මිලදී ගත් සමාගමේ නමින් එම දේපල සඳහා රක්ෂණවරණයක් ලබා ගෙන නොතිබූ බැවින් එම සමාගම වෙතද රක්ෂණ වන්දි ගෙවීමට රක්ෂණ සමාගම බැඳී නොමැති බව තවදුරටත් තීරණය විය.

සාමූහික රක්ෂණය සම්බන්ධයෙන් රක්ෂණ හිමිකම

◆◆ මෙහිදී රක්ෂිතට හානිය සිදුවන අවස්ථාවේදී රක්ෂණ හිමිකම තිබිය යුතු අතර රක්ෂණය කරන අවස්ථාවේදී රක්ෂණ හිමිකම තිබීම අවශ්‍ය නැත. ◆◆

*** මුහුදු ගමනක යෙදීමට උනන්දු වන පුද්ගලයෙකුට එම රක්ෂිත දේපල සුරක්ෂිතව ගමනාන්තයට ලඟාවීමෙන් වාසියක් සැලසෙන්නේ නම් හෝ හානිවීමෙන් හෝ රඳවා ගැනීමෙන් පාඩුවක්, අගතියක් සිදුවන්නේ නම් ඔහුට එම දේපල සම්බන්ධයෙන් රක්ෂණ හිමිකම ඇතැයි සැලකේ. එකී ආකාරයේ රක්ෂණ හිමිකමක් පහත පුද්ගලයන්ට තිබිය හැකිය.

- නැව් බැඳුම්කරයක් හෝ නැව් බඩු } ➔ අදාල ණය ප්‍රමාණයට...
 බැඳුම්කරයක් මත අදාල ණය හිමියාට }
- නැව් කපිතාන් සහ කාර්ය මණ්ඩලයට ➔ ඔවුන්ගේ වැටුප් ප්‍රමාණයට...
- නැව් ගාස්තු කලින් ගෙවන්නාට ➔ නැව් භාණ්ඩ වලට සිදුවන යම් හානියකදී ආපසු නොගෙවන මුදල් ප්‍රමාණයට...
- උකස් හිමියාට ➔ දේපලේ සම්පූර්ණ වටිනාකම ප්‍රමාණයට...
- උකස් ලාභියාට ➔ උකසට යටත්වන මුදල් ප්‍රමාණයට...
- අයිතිකරුට ➔ සම්පූර්ණ වටිනාකමේ ප්‍රමාණයට (වෙනත් පාර්ශවයක් විසින් හානිපූර්ණය කිරීමට එකඟවී ඇති බව නොසලකා)
- ප්‍රතිරක්ෂකයෙකුට ➔ තමා භාරගන්නා අවධානයේ ප්‍රමාණයට... රක්ෂණ හිමිකම ඇත.

උපරිම විශ්වාසය පිලිබඳ මූලධර්මය

ලතින් භාෂාවෙන් මෙම මූලධර්මය උබෙරිමා ෆීඩෙයි (**Uberrimae Fidei**) ලෙස හැඳින්වේ. මෙම මූලධර්මයෙන් අදහස් කෙරෙන්නේ රක්ෂකයෙකුට, තමා භාරගන්නා අවධානයේ ප්‍රමාණය නිවැරදිව තක්සේරු කරගැනීමට හැකිවන පරිදි රක්ෂිතයා විසින් රක්ෂණය පිලිබඳව තමා

දන්නා හෝ දැනගත යුතු සියලු වැදගත් කරුණු රක්ෂකයා වෙත හෙලිදරව් කිරීමේ වගකීමක් පවතින බවයි.

ඉහත සඳහන් වැදගත් කරුණු යනු අවදානම භාර ගන්නවාද ? නැද්ද ? යන්න තීරණය කිරීමේදීත්, අවදානම භාර ගන්නේ නම් රක්ෂණ වාරිකය තීරණය කිරීමේදීත් ඥානාන්විත රක්ෂකයෙකුට බලපාන කරුණු ය.

ලන්ඩන් ඇෂුවරන්ස් විරෙහිව මැන්සෙල්

අයෙක් පිවිත රක්ෂණයක් ඉල්ලුම් කලේය. එවැනි පිවිත රක්ෂණයක් සඳහා වෙනත් රක්ෂණ සමාගම් වලින් තිබේදැයි යනුවෙන් ඇසූ ප්‍රශ්නයට ඔහු විසින් දුන් පිලිතුර වූයේ වෙනත් රක්ෂණ සමාගම් දෙකකින් එවැනි පිවිත රක්ෂණ ලබා ගෙන ඇති බවයි. එහෙත් ඔහුගේ රක්ෂණ ඉල්ලීම රක්ෂණ සමාගම් කිහිපයකින් ප්‍රතික්ෂේප කර තිබූ බව ඔහු විසින් හෙලිදරව් නොකලේය.

අධිකරණය මෙහිදී තීරණය කලේ වැදගත් කරුණු හෙලි නොකිරීම මත මෙහි ඉල්ලුම්කරු (රක්ෂිතයා) විසින් උපරිම විශ්වාසය පිලිබඳ මූලධර්මය කඩ කර ඇති බවයි. ඒ අනුව රක්ෂණ සහතිකය (රක්ෂණ ගිවිසුම) අවලංගු කල හැකි එකක් බව මෙහිදී තීරණය විය.

ලුකර් විරෙහිව යුනියන් ඇෂුවරන්ස් සමාගම

පිවිත රක්ෂණයක් සඳහා වූ ඉල්ලුම්පත්‍රය පිරවීමේදී තමා එක් වතාවක් නිව්මෝනියාව රෝගයෙන් පෙළුණා බව ඉල්ලුම්කරු හෙලි නොකලේය. පිවිත රක්ෂණය ලබාගැනීමෙන් පසු ඔහු නිව්මෝනියාව රෝගය වැලඳී මිය ගියේය.

අධිකරණය මෙහිදී තීරණය කලේ මෙය වැදගත් කරුණක් හෙලි නොකිරීමක් වන නිසා උපරිම විශ්වාසය නැමැති මූලධර්මය මෙහිදී කඩවී ඇති බැවින් රක්ෂණ ගිවිසුම අවලංගු කිරීමට රක්ෂණ සමාගමට හැකියාව ඇති බවයි.

වුල්කෝට් විරෙහිව සන් අලායන්ස් ඇන්ඩ් ලන්ඩන් අලායන්ස්

අයෙක් තම නිවස සඳහා ගිනි හානි රක්ෂණයක් ලබාගත් අතර යෝජනා පත්‍රය පිරවීමේදී ඔහු කලින් සොරකමකට වරදකරුවෙකු වී ඇති බව හෙලි නොකලේය. ඔහුගේ නිවස ගින්නෙන් හානියට පත්වූ විට රක්ෂණ සමාගම විසින් වන්දි ගෙවීය ප්‍රතික්ෂේප කලේය. රක්ෂිතයාගේ ස්ථාවරය වූයේ තමාගේ අතීතය පිලිබඳව කිසිවක් අසා නොතිබුණා බවත් එසේ අසා තිබුණා නම් එම හෙලිකිරීම සිදු කල හැකිව තිබූ බවත්ය.

අධිකරණය මෙහිදී තීරණය කලේ අදාල අපරාධ වාර්තාව හෙලි නොකිරීම ඔහුගේ සදාචාරය පිලිබඳ සැකයක් ඇති කිරීමක් වන බැවින් එය හෙලි කොට තිබුණේ නම් රක්ෂකට ඒ පිලිබඳව කලින් මැන බැලීමට හැකිව තිබූ බවයි. එය වැදගත් කරුණක් හෙලිදරව් නොකිරීමක් වන බැවින් රක්ෂකට , රක්ෂණ සහතිකය (රක්ෂණ ගිවිසුම) අවලංගු කිරීමට හැකියාව ඇති බව වැඩි දුරටත් මෙහිදී තීරණය විය.

→→ ඒ අනුව පෙනී යන්නේ රක්ෂණ නීතියට අදාලව උපරිම විශ්වාසය යනු රක්ෂණ අයදුම්පතෙහි සඳහන් ප්‍රශ්ණ වලට නිවැරදිව පිලිතුරු දීමට වඩා වැඩිමහත් දෙයක් බවයි.

ඕ'කෝනර් චරෙහිව BDB ක'ර්ඩ් සහ සමාගම

චක්තරා තැනැත්තෙක් තම රක්ෂණ ඉල්ලුම්පතුවේ වැරදීමකින් සඳහන් කලේ තම මෝටර් රථය රාත්‍රී කාලයේදී සාමාන්‍යයෙන් තම නිවසේ ගරාජයේ නවතා තබන බවයි. නමුත් එය රාත්‍රියේදී සාමාන්‍යයෙන් නවත්වන්නේ නිවස අසල මාර්ගයේය. එසේ නිවස අසල මාර්ගයේ නවතා තිබියදී මෝටර් රථයට හානි සිදු විය.

අධිකරණය මෙහිදී තීරණය කලේ මෙහි කරුණු වරදවා දැක්වීම සිතා මතා කරන ලද්දක් නොවුවද රක්ෂිතයා වෙත වන්දි ගෙවීම ප්‍රතික්ෂේප කිරීමේ අයිතියක් රක්ෂණ සමාගමට ඇති බවයි.

රක්ෂණ ඔප්පුවක් පැවරීම

↪↪↪ මින් අදහස් වන්නේ විෂය වස්තුව හා එහි අන්තර්ගතය පිලිබඳ රක්ෂිතයාට ඇති අයිතිවාසිකම් හිමිකම් හා පිලියම් රක්ෂකයා වෙත පැවරීමයි. එම පැවරීම මගින් රක්ෂකයාට තමාගේ නමින් තෙවන පාර්ශවයකට විරුද්ධව නීතිය මගින් කටයුතු කිරීමට හැකි තත්වයකට රක්ෂකයා පත්වෙයි. ↩↩↩

පීචිත රක්ෂණයකදී රක්ෂණ ඔප්පුව පැවරීම

ඔප්පුව පිටසන් කිරීමෙන් හෝ නිශ්චිත ආකෘති පත්‍රයක වෙනම ලියවිල්ලක් මගින් පීචිත රක්ෂණ ඔප්පුව පැවරීම කල හැකිය. පසුව රක්ෂකට ලිඛිත දැන්වීමක් මගින් ඒ බව සන්නිවේදනය කල යුතුය.

ගිනිහානි රක්ෂණයකදී රක්ෂණ ඔප්පුව පැවරීම

ගිනිහානි රක්ෂණයක් පැවරිය හැක්කේ රක්ෂකගේ කැමැත්ත ඇත්නම් පමණි.

සාමූද්‍රික රක්ෂණයකදී රක්ෂණ ඔප්පුව පැවරීම

මුහුදු රක්ෂණයක් පිටසන් කිරීම මගින් පැවරිය හැකිය. මෙම පැවරීම අලාභය සිදුවීමට පෙර හෝ පසු සිදු කල හැකිය. පැවරුම ලද්දට තමාගේ නමින් රක්ෂණ සහතිකය මත නඩු පැවරිය හැකිය. එහෙත් විෂය වස්තුවක හිමිකම අත්හල රක්ෂිතයෙකුට ඵලෙස නඩු පැවරීමට හැකියාවක් නැත.

ප්‍රශ්න

1) කුමාර විසින් තම යතුරු පදිය සඳහා සම්පූර්ණ රක්ෂණවරණයක් ලබාගනී. රක්ෂණවරණය කල් ඉකුත් වීමට පෙර ඔහු එම යතුරු පදිය අමල්ට විකුණයි. එසේ මිලදී ගත් යතුරු පදිය වෙනුවෙන් අමල් කිසිදු රක්ෂණවරණයක් අලුතෙන් ලබා නොගනී. මේ සම්බන්ධයෙන් නිවැරදි හෙතික තත්වය දැක්වෙන පිලිතුර පහත පිලිතුරු අතරින් තෝරන්න.

අ) කුමාර විසින් එම යතුරු පදිය සඳහා ලබා ගෙන ඇති රක්ෂණවරණයේ ආවරණ කාලය අතරතුර අමල් විසින් එය පාවිච්චි කිරීමේදී යම් අනතුරක් සිදු වුවහොත් ඒ සඳහා ඉහත රක්ෂණවරණය ප්‍රකාරව රක්ෂණ වන්දි ලබාගැනීමේ අයිතියක් කුමාරට ඇත.

ආ) ඉහත (අ) හි සඳහන් අයිතිය ඇත්තේ කුමාරට නොව අමල්ටය.

ඇ) ඉහත (අ) හි සඳහන් අයිතිය ඇත්තේ අමල් සහ කුමාර යන දෙදෙනාටමය.

ඈ) ඉහත (අ) හි සඳහන් අයිතියක් කිසිවෙකුටත් නැත.

2) රක්ෂණය සම්බන්ධයෙන් මෙරටදී අදාළ වන නීතිය වන්නේ

අ) ඉංග්‍රීසි නීතිය

ආ) රෝම ලන්දේසි නීතිය

ඇ) ඉහත නීති සාම්ප්‍රදායන් දෙකම

ඈ) ඉහත කිසිත් නොවේ.

3) හානිපූර්ණ මූලධර්මය අදාළ නොවන රක්ෂණ වර්ගයක් වනුයේ

අ) පීචිත රක්ෂණය

ආ) රථවාහන රක්ෂණය

ඇ) ගිනි හානි රක්ෂණය

ඈ) ස්වභාවික උවදුරු රක්ෂණය

4) සැබෑ වටිනාකම රුපියල් කෝටියක් වන දේපලක් රුපියල් හැට ලක්ෂයක රක්ෂණ වටිනාකමකට රක්ෂණය කර ඇති විට එම දේපල මූලමහින්ම විනාශ වුවහොත් එකී රක්ෂණවරණය යටතේ නිමිචන රක්ෂණ වන්දි මුදල වන්නේ රුපියල්

අ) ලක්ෂ හැටයි

ආ) ලක්ෂ සියයයි

ඇ) ලක්ෂ තිහයි

ඈ) නිවැරදි පිලිතුර දී නැත.

5) ඉහත (4) ප්‍රශ්නයට අදාළ දේපලෙහි හරි අර්ධයක් පමණක් විනාශ වුවහොත් එකී රක්ෂණවරණය යටතේ නිමිචන රක්ෂණ වන්දි මුදල වන්නේ රුපියල්

අ) ලක්ෂ හැටයි

ආ) ලක්ෂ සියයයි

ඇ) ලක්ෂ තිහයි

ඈ) නිවැරදි පිලිතුර දී නැත.

කුලී සින්නක්කර, කල්බද, ණය සහ සරැකුම්

කුලී සින්නක්කර

මෙරට තුල කුලී සින්නක්කර ගිවිසුම් පාලනය වන්නේ 1982 අංක 29 දරණ පාරිභෝගික ණය පනත සහ එහි සංශෝධනයන් මගිනි. කුලී සින්නක්කර සඳහා අදාල වන පොදු හීතිය වන්නේ රෝම ලන්දේසි හීතියයි.

කුලී සින්නක්කර ගිවිසුමක් යනු කුමක්ද ?

කුලී සින්නක්කර ගිවිසුමක් යනු " යම් තැනැත්තෙකුට භාණ්ඩ කුලියට දෙනු ලබන එම තැනැත්තා එකඟ වූ මුදල් ප්‍රමාණයක් කාලීන වාරික වලින් ගෙවන බවට වූ කොන්දේසිය මත භාණ්ඩ වල අයිතිකරු විසින් ඒ තැනැත්තාට භාණ්ඩ වල සන්නකය භාර දෙනු ලබන ගිවිසුමකි. "

ඒ අනුව සින්නක්කර ගිවිසුමකදී සින්නක්කර හිමියා වෙතින් සින්නක්කර ගැනුම්කරු වෙත පැවරෙන්නේ භාණ්ඩයේ සන්නකය යි.

කුලී සින්නක්කර ගිවිසුමක පාර්ශවකරුවන්

මෙහි පාර්ශවකරුවන් වන්නේ කුලී සින්නක්කර හිමියා සහ කුලී සින්නක්කර ගැනුම්කරුය.

කුලීසින්නක්කර හිමියා (කුලියට දෙන්නා) යනු කුලීසින්නක්කර ගිවිසුමක් යටතේ භාණ්ඩ කුලියට දෙන්නා වූ හෝ භාණ්ඩ විකිණීමට එකඟ වන්නාවූ තැනැත්තාය. (අයිතිකරු)

තවද, කුලී සින්නක්කර ගිවිසුම යටතේ කුලී සින්නක්කර හිමියාගේ භාණ්ඩ වල හිමිකම හෝ සින්නක්කර හිමියාගේ අයිතිවාසිකම් හෝ බැඳීම් වලින් කිසිවක් පවරා දීමෙන් හෝ හීතිය ක්‍රියාත්මක වීමෙන් පැවරී ඇති (ලැබී ඇති) අයෙක්ද සින්නක්කර හිමියා යන අර්ථයට අයත් වේ.

කුලී සින්නක්කර ගැනුම්කරු (කුලියට ගන්නා) යනු සින්නක්කර ගිවිසුමක් යටතේ අයිතිකරුවෙකුගෙන් භාණ්ඩවල සන්නකය ලබා ගන්නා වූ හෝ ලබා ගෙන ඇත්තාවූ අයෙකි.

තවද, කුලී සින්නක්කර ගිවිසුම යටතේ කුලී සින්නක්කර ගැනුම්කරුගේ අයිතිවාසිකම් හෝ බැඳීම් පවරා දීමෙන් හෝ හීතිය ක්‍රියාත්මක වීමෙන් පැවරී ඇති (ලැබී ඇති) අයෙක්ද කුලී සින්නක්කර ගැනුම්කරු යන අර්ථයට අයත්ය.

කුලී සින්නක්කර ගිවිසුම් සහ භාණ්ඩ විකිණීමේ ගිවිසුම්

ඒ අනුව කුලී සින්නක්කර ගිවිසුමකදී යම්කිසි භාණ්ඩයක් කුලියට දීම සහ කුලියට ගැනීමක් සඳහා පාර්ශවයන් දෙකක් අතර ගිවිසුමක් ඇති වන අතර එකී ගිවිසුම තුලම එම භාණ්ඩය

මිලදී ගැනීමේ අයිතිය (වනම්, භාණ්ඩයේ හිමිකම තමා වෙත ලබාගැනීම) විකල්පයක් ලෙස ඇත.

වනම් කුලී සින්නක්කර ගිවිසුමේ නියම වලට අනුකූලව භාණ්ඩ මිලදී ගැනීමේ අයිතිවාසිකම කුලී සින්නක්කර ගැනුම්කරුට ඇත. නැතහොත් කුලී සින්නක්කර ගිවිසුමේ වාරික වලින් අවසාන වාරිකයත් නිසි පරිදි ගෙවීම මත වම භාණ්ඩ වල අයිතිය කුලී සින්නක්කර ගැනුම්කරු වෙත පැවරේ.

පහත උදාහරණයන් සලකන්න.

අංක 01 උදාහරණය

" ඒ "නැමැත්තා "බී" නැමැත්තා සමග භාණ්ඩ විකිණීමේ ගිවිසුමකට වලඹෙන්නේ ඒ සතුව පැවති භාණ්ඩයක හිමිකම "බී" වෙත පැවරීමටත් "බී" විසින් වම භාණ්ඩයේ විකුණුම් මිල සමාන වාරික 10 කින් ගෙවීමටත් යැයි සිතන්න. එවිට මෙම ගිවිසුම ප්‍රකාරව භාණ්ඩයේ හිමිකම වහි ගැනුම්කරු වන "බී" වෙත පැවරේ.(විය භාණ්ඩ විකිණීමේ ගිවිසුමක් වන නිසා, භාණ්ඩ විකිණීමේ ආඥා පනතේ 2 (1) වගන්තිය ප්‍රකාරව.) තවද, එකී භාණ්ඩ විකිණීමේ ගිවිසුම ප්‍රකාරව අදාල වාරික මුදල් නිසි පරිදි ගෙවීමේ වගකීම "බී" වෙත පැවරෙන අතර, වාරික වලින් යම් කොටසක් පමණක් ගෙවා ඉතිරිය ගෙවීමට තමා හට හැකියාවක් නොමැති බව පවසා, වම භාණ්ඩය නැවත " ඒ " වෙත ලබාදීමේ **අයිතියක්** "බී" ට නොමැත. "බී" විසින් වම වාරික යම් ප්‍රමාණයක් ගෙවීම පැහැර හැරියහොත් එවිට නිර්දෝශී පාර්ශවය වන " ඒ " ට ඇති අයිතිය වන්නේ එකී ගෙවීම පැහැර හැර ඇති වාරික වල වටිනාකම හා ඊට අදාල පොලිය, හඬු ගාස්තු ආදිය අය කර ගැනීමේ අයිතියයි.

අංක 02 උදාහරණය

" ඒ "නැමැත්තා "බී" නැමැත්තා සමග කුලී සින්නක්කර ගිවිසුමකට වලඹෙන්නේ ඒ සතුව පැවති භාණ්ඩයක සන්නකය "බී" වෙත පැවරීමටත් "බී" විසින් වම භාණ්ඩයේ කුලී සින්නක්කර මිල සමාන වාරික 10 කින් ගෙවීමටත් යැයි සිතන්න. එවිට මෙම ගිවිසුම ප්‍රකාරව භාණ්ඩයේ හිමිකම වහි ගැනුම්කරු වන "බී" වෙත නොපැවරෙන අතර වන "බී" වෙත පැවරෙන්නේ වහි සන්නකය පමණි.(1982 අංක 29 දරණ පාරිභෝගික ණය පනතේ 31 වගන්තිය ප්‍රකාරව.) තවද, එකී කුලී සින්නක්කර ගිවිසුම ප්‍රකාරව අදාල වාරික මුදල් නිසි පරිදි ගෙවීමේ වගකීම "බී" වෙත පැවරෙන අතර, එහෙත් වාරික වලින් යම් කොටසක් පමණක් ගෙවා ඉතිරිය ගෙවීමට තමා හට හැකියාවක් නොමැති බව පවසා, වම භාණ්ඩය නැවත " ඒ " වෙත ලබාදීමේ **අයිතියක්** "බී" ට ඇත. "බී" විසින් වම වාරික යම් ප්‍රමාණයක් ගෙවීම පැහැර හැරියහොත් එවිට නිර්දෝශී පාර්ශවය වන " ඒ " ට එකී භාණ්ඩයේ සන්නකය නැවත තමා වෙත ලබා ගැනීමේ අයිතියක් ඇත.

කුලී සින්නක්කර ගිවිසුමකට අදාල පරම අයිතිකරු

කුලී සින්නක්කර ගිවිසුමකට අදාල දේපලක පරම අයිතිකරු වන්නේ කුලී සින්නක්කර හිමියා වන අතර කුලී ගැනුම්කරු විසින් එකී කුලී සින්නක්කර ගිවිසුමට අදාල අවසන් වාරිකයත් නිසි පරිදි ගෙවා අවසන් වූ පසුව කුලී ගැනුම්කරුට පරම අයිතිකරුගේ තත්වයට පත්වීමට හැකියාව ඇත.

කුලී සින්නක්කර ගිවිසුමකදී හිමිකම පැවරීම

කුලී සින්නක්කර ගිවිසුමකදී , එහි විධිවිධාන සලස්වා ඇති ආකාරයෙන් මිලදී ගැනීම සම්පූර්ණ කල විට පමණක් භාණ්ඩ වල හිමිකම කුලී සින්නක්කර ගැනුම්කරු වෙත පැවරේ.

කුලී සින්නක්කර ගිවිසුමක් සහ භාණ්ඩ විකිණීමේ ගිවිසුමක් අතර වෙනස්කම්

භාණ්ඩ විකිණීමේ ගිවිසුම	කුලී සින්නක්කර ගිවිසුම
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....

කුලී සින්නක්කර ගැනුම්කරුගේ වගකීම්

☐ කුලී සින්නක්කර ගිවිසුම අනුව කටයුතු කිරීම.

එම ගිවිසුම ප්‍රකාරව නිසි පරිදි වාරික මුදල් ගෙවීමට කුලී සින්නක්කර ගැනුම්කරු බැඳී සිටියි.

☐ භාණ්ඩ ඇති ස්ථානය පිලිබඳ තොරතුරු අයිතිකරුට (කුලී සින්නක්කර හිමියාට) ලබා දීම.

කුලී සින්නක්කර හිමියා විසින් ලිඛිතව ඉල්ලීමක් කල විට අදාල භාණ්ඩ ඇති ස්ථානය පිලිබඳව කුලී සින්නක්කර හිමියා වෙත දැනුම්දීමට කුලී සින්නක්කර ගැනුම්කරු බැඳී සිටී.

☐ කුලී සින්නක්කර ගිවිසුම ප්‍රකාරව භාණ්ඩ පාවිච්චි කිරීම.

කුලී ගැනුම්කරු විසින් කුලී සින්නක්කර ගිවිසුම ප්‍රකාරව භාණ්ඩ පාවිච්චි නොකිරීම හිසා කුලී සින්නක්කර හිමියා හට සිදුවන යම් අලාභයන් සඳහා වන්දි ගෙවීමට කුලී ගැනුම්කරු බැඳී සිටියි.

☐ භාණ්ඩ පිලිබඳව සැලකිලිමත් වීම.

හිසි උද්යෝගයකින් කටයුතු කරන්නෙක් විසින් තමන් සතු භාණ්ඩ වලට දක්වන සැලකිල්ලට සමාන ආකාරයේ සැලකිල්ලක් කුලී සින්නක්කර ගිවිසුමෙහි විෂය වස්තුව වන භාණ්ඩය වෙත දැක්වීමට කුලී ගැනුම්කරු බැඳී සිටියි.

■ කුලී සින්නක්කර හිමියාට වංචාවක් සිදු නොකිරීම.

භාණ්ඩ වංචනිකව බැහැර කිරීමෙන්, ඉවත් කිරීමෙන් හෝ වෙනත් ආකාරයකින් කුලී ගැනුම්කරු විසින් කුලී සින්නක්කර හිමියාට වංචාවක් සිදු නොකල යුතුය.

කුලී සින්නක්කර ගැනුම්කරුගේ අයිතිවාසිකම්

■ කුලී සින්නක්කර මිලෙහි අයවිය යුතු ශේෂය ප්‍රතිදානයක් සමග ගෙවීමෙන් යම් අවස්ථාවක භාණ්ඩය මිලදී ගැනීම.

■ යම් අවස්ථාවක කුලී සින්නක්කර ගිවිසුම අවසන් කිරීම.

■ කුලී සින්නක්කර ගිවිසුම් දෙකක් හෝ වැඩි ගණනක් සම්බන්ධයෙන් එකම අයිතිකරුවෙකුට ඔබ්බ ගෙවීම් සිදුකිරීම.

එකම කුලී සින්නක්කර හිමියෙකුට (අයිතිකරුවෙකුට) කුලී සින්නක්කර ගිවිසුම් දෙකක් හෝ වැඩි ගණනක් සම්බන්ධයෙන් ගෙවීම් සිදුකිරීමට ඇත්නම්, එම ගිවිසුම් දෙකම යටතේ සිදුකරන ඔබ්බ ගෙවීම්, එකම ගිවිසුමක් යටතේ සිදුකිරීමට කුලී සින්නක්කර ගැනුම්කරුට අයිතියක් ඇත.

■ කුලී සින්නක්කර ගිවිසුම යටතේ තමාගේ අයිතිවාසිකම් සහ වගකීම් වෙනත් පාර්ශවයකට පවරා දීම.

■ කුලී සින්නක්කර හිමියා භාණ්ඩයක් නැවත සන්නකයට ලබාගෙන විය විකුණන විට, කුලී සින්නක්කර හිමියා ඔහුට අයවිය යුතු මුදල පියවා ගැනීමෙන් පසුව යම් මුදලක් ඉතිරිවී ඇත්නම් එය ලබා ගැනීමට කුලී සින්නක්කර ගැනුම්කරුට අයිතිකරුට ඇත.

කුලී සින්නක්කර අයිතිකරුගේ වගකීම්

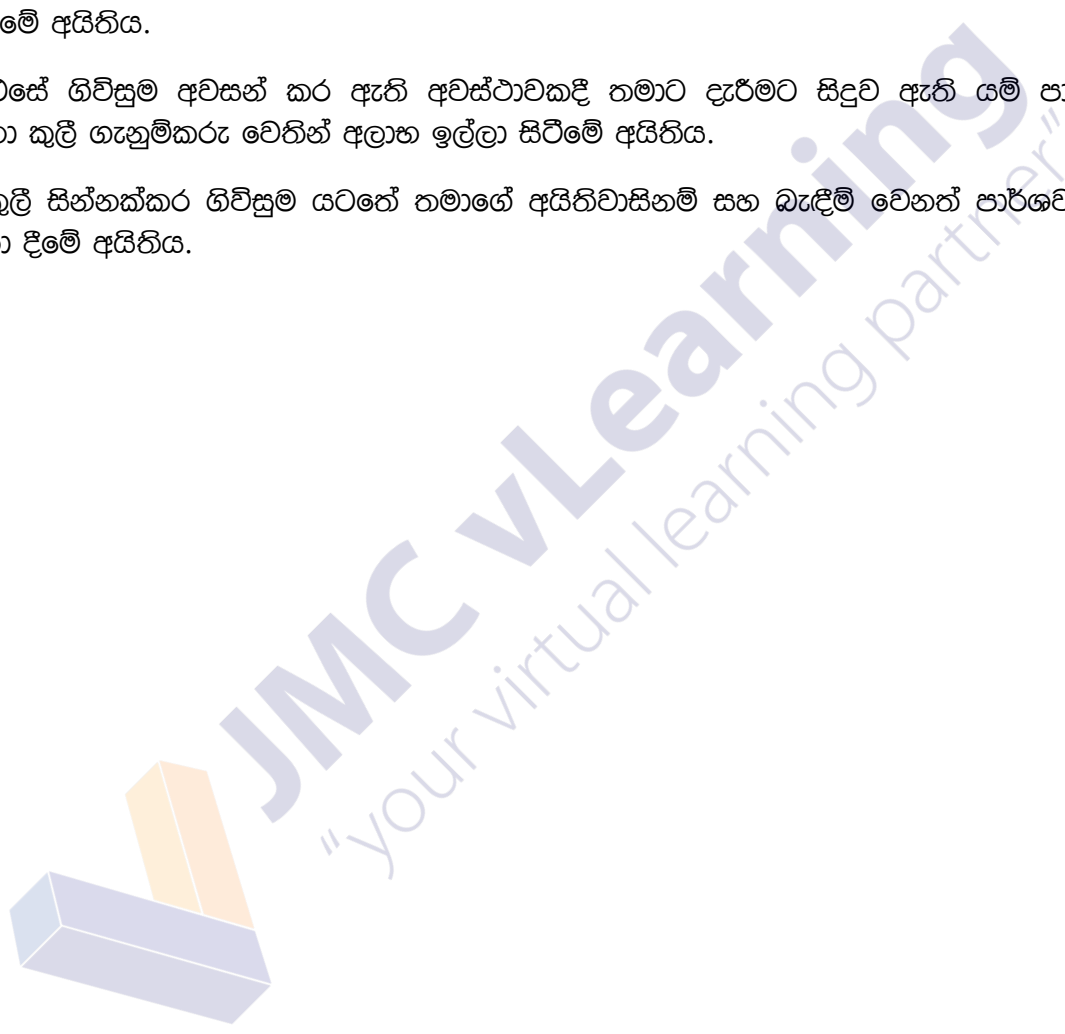
■ කුලී සින්නක්කර ගිවිසුමෙහි පිටපත් සහ තොරතුරු සැපයීම.

කුලී සින්නක්කර ගිවිසුමෙහි සත්‍ය පිටපතක් කුලී සින්නක්කර ගැනුම්කරු වෙතත්, ඇප ගිවිසුමක් තිබේ නම් එහි සත්‍ය පිටපතක් ඇපකරු වෙතත් ගාස්තු රහිතව සැපයීම කුලී සින්නක්කර හිමියාගේ වගකීමකි.

■ කුලී ගැනුම්කරු විසින් ඉල්ලා සිටි විට කුලී සින්නක්කර ගනුදෙනුවට අදාල තොරතුරු කුලී ගැනුම්කරු වෙත සැපයීම.

කුලී සින්නක්කර ගිණිසාගේ අයිතිවාසිකම්

- කුලී සින්නක්කර ගැනුම්කරු විසින් වාරික ගෙවීම පැහැර හැරී විට හෝ කුලී සින්නක්කර ගිණිසුම කඩ කල විට , එම කුලී සින්නක්කර ගිණිසුම අවසන් කිරීමේ අයිතිය.
- එසේ ගිණිසුම අවසන් කර ඇති අවස්ථාවකදී කුලී සින්නක්කර ගැනුම්කරු විසින් තමා වෙත ගෙවා ඇති වාරික සහ මූලික තැන්පතුව රඳවා ගැනීමට සහ අයවිය යුතු හිඟ කුලී ඇත්නම් එය අය කර ගැනීමේ අයිතිය
- එසේ ගිණිසුම අවසන් කර ඇති අවස්ථාවකදී පහතේ විධිවිධාන සහ සීමා කිරීම් වලට යටත්ව, අදාල ගිණිසුමට විෂය වස්තුව වූ භාණ්ඩ වල සන්නකය නැවත තමා වෙත ලබා ගැනීමේ අයිතිය.
- එසේ ගිණිසුම අවසන් කර ඇති අවස්ථාවකදී තමාට දැරීමට සිදුව ඇති යම් පාඩුවක් සඳහා කුලී ගැනුම්කරු වෙතින් අලාභ ඉල්ලා සිටීමේ අයිතිය.
- කුලී සින්නක්කර ගිණිසුම යටතේ තමාගේ අයිතිවාසිකම් සහ බැඳීම් වෙනත් පාර්ශවයකට පවරා දීමේ අයිතිය.

කල්බදු

කල්බදු සංකල්පයේදී සිදුවන්නේ යම්කිසි වත්කමක අයිතිය මගින් නොව එහි භාවිතය මගින් ප්‍රතිලාභ ලබා ගැනීමයි. මෙය වර්තමාන ව්‍යාපාරික ලෝකය තුළ වඩාත් බහුල වශයෙන් භාවිතා වන මුදල් ණයට දීමේ බාහිර ක්‍රමයකි.

මෙරට තුළ කල්බදු ගිවිසුම් පාලනය වන්නේ 2000 අංක 56 දරණ කල්බදු මූල්‍යකරණ පනත සහ එහි සංශෝධනයන් මගිනි.

කල්බදු මූල්‍යකරණයකදී සිදුවන්නේ බදු දීමනාකරුගේ වත්කමක්, නිශ්චිත කාලයකට, නියමිත වාරික ගෙවීමෙන් බදු ගැනුම්කරුට පාවිච්චි කිරීම සඳහා අවස්ථාව සැලසෙන ආකාරයේ බදු ගිවිසුමක් බදු දීමනාකරු සහ බදු ගැනුම්කරු අතර ඇති වීමයි. මෙහිදී ප්‍රතිලාභ උපයා ගනු ලබන්නේ අදාළ දේපල පාවිච්චි කිරීමෙන් මිස එහි අයිතිය බදු දීමනාකරු වෙතින් බදු ගැනුම්කරු වෙත හුවමාරු වීමෙන් නොවේ.

කල්බදු මූල්‍යකරණ පනත ප්‍රකාරව කල්බදු මූල්‍යකරණයක් යනු

- බදු ගැනුම්කරු දක්වන බදු දීමනාකරු හෝ බදු ගැනුම්කරු තෝරා ගත් සැපයුම්කරුවෙකු සපයන උපකරණයක්, ගිවිසුමේ දින සිට අවුරුද්දකට නොඅඩු මූලික කාලයකට බදු ගැනුම්කරු සන්නකයේ හෝ පාවිච්චියට දීම සඳහා
- භාණ්ඩයේ සම්ප්‍රේෂණ මිල හෝ ඉන් ප්‍රමාණවත් කොටසක් හිලවී කිරීම පිලිබඳව විශේෂයෙන් සලකා ගණන් බලා භාණ්ඩ සන්නකය සහ පාවිච්චිය සඳහා බදු ගැනුම්

කරු බදු දීමනාකරුට ගෙවීම සඳහා

● බදු ගැනුම්කරු විසින් උපකරණය භාරගැනීමෙන් පසුව ඉහත සඳහන් ආරම්භක කාල පරිච්ඡේදය තුළදී බදු ගැනුම්කරු විසින් අවසන් කරනු ලැබිය නොහැකි සහ

- ඉහත සඳහන් ආරම්භක කාල පරිච්ඡේදය දීර්ඝ කිරීම හෝ නොකිරීම සඳහා

බදු දීමනාකරු සහ බදු ගැනුම්කරු අතර ඇතිවූ ගිවිසුමක් වශයෙනි.

කල්බදු ගිවිසුමක පාර්ශවකරුවන්

බදු දීමනාකරු ⇒ කල්බද්ද යටතේ උපකරණයක සන්නකයේ සහ භාවිතයේ අයිතිය බදු

ගැනුම්කරුවෙකු වෙත පවරන තැනැත්තා

බදු ගැනුම්කරු ⇒ කල්බද්ද යටතේ උපකරණයක සන්නකයේ සහ භාවිතයේ අයිතිය අත්පත්

කරගනු ලබන තැනැත්තා

සැපයුම්කරු ⇨ කල්බදු මූල්‍යකරණයක කාර්යය සඳහා උපකරණයක් සපයන තැනැත්තෙකි.

නමුත් එවැනි උපකරණයක් බදු ගැනුම්කරු විසින්ම සපයන අවස්ථාවක , එම

බදු ගැනුම්කරුවෙකු සැපයුම්කරු යන අර්ථයට අයත් නොවේ.

සැපයුම්කරු ≠ බදු ගැනුම්කරු

නමුත්, සැපයුම්කරු = බදු දීමනාකරු විය හැකිය.

කල්බදු ගිවිසුමක උපකරණ

මීට අයත් වන්නේ ආර්ථික වශයෙන් වසර එකකට වඩා පලදායී ජීවිත කාලයක් ඇති යම් ස්පෘශ්‍ය වත්කමකි. ඉඩම් මීට අයත් නොවේ. මෙය කල්බදු වත්කම ලෙසද හඳුන්වයි.

උපකරණ වල හෝ බදු ගන්නා ලද වත්කම වල නිරවුල සහ සාමකාමී භුක්තිය ලැබීමේ අයිතිවාසිකමක් බදු ගැනුම්කරුට ඇත.

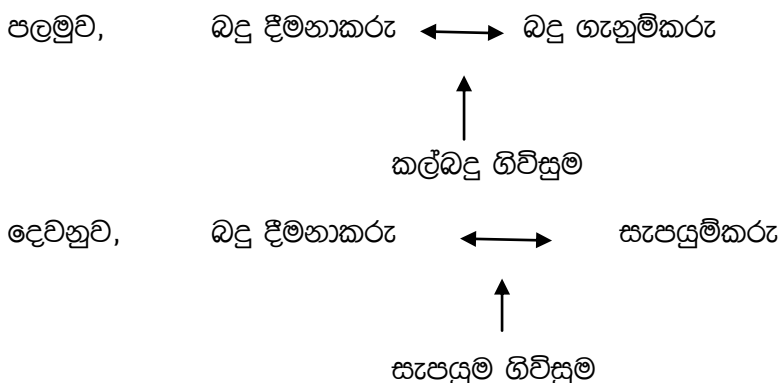
නමුත්, බදු ගැනුම්කරුගේ යම් ක්‍රියාවක් හෝ පැහැරහැරීමක් හේතුවෙන් මෙම අයිතිවාසිකම ලැබීමට ඇති අවස්ථාව ඔහුට අහිමි වී ඇති අවස්ථාවකදී මෙම අයිතිවාසිකම බදු ගැනුම්කරුට හැක.

කල්බදු මූල්‍යකරණය යටතේ වත්කම් සැපයීම සහ බෙදාහැරීම

කල්බදු මූල්‍යකරණ පනත මගින් “ සැපයීමේ ” ගිවිසුමක් යන්න නිර්වචනය කරන්නේ කල්බදු මූල්‍යකරණයක් යටතේ උපකරණයක් සැපයීම සඳහා බදු දීමනාකරුවෙකු සමග ඇතුලත් වන ගිවිසුමක් යනුවෙනි.

මෙම සැපයීමේ ගිවිසුමේ සඳහන් කොන්දේසි සහ නියමයන්ට බදු ගැනුම්කරු ලියවිල්ලකින් එකඟ වන තුරු ඉහත විස්තර කල පරිදි සැපයුම්කරුවෙකු සමග සැපයුම් ගිවිසුමකට විලඹීමට බදු දීමනාකරුට නොහැකිය.

ඒ අනුව

බදු ගැනුම්කරු ලියවිල්ලකින් එකඟ වූ විට සහ බදු දීමනාකරු සැපයුම් ගිවිසුමට ඇතුළත් වූ විට බදු ගැනුම්කරුට එහි පාර්ශවයක් ලෙස මෙම සැපයීමේ ගිවිසුම ක්‍රියාත්මක කිරීමට අයිතියක් ඇත.

තවද, සැපයුම් ගිවිසුමේ කොන්දේසි සහ නියමයන් වලට අනුකූලව බදු ගැනුම්කරුට උපකරණ සැපයීමට සැපයුම්කරු බැඳී සිටී.

බදු ගැනුම්කරු දැනටමත් සැපයුම් ගිවිසුමකට එකඟ වී ඇති බැවින් සැපයුම් ගිවිසුමේ ඇති පිරිවිතරයන්ට භාණ්ඩ අනුකූල වන තෙක් එසේ සපයන ලද උපකරණ බදු ගැනුම්කරු භාර ගත යුතුය.

බදු ගන්නා ලද වත්කම් භාර නොදීම.

කල්බදු මූල්‍යකරණයක සඳහන් උපකරණයක්, විය භාර දීම සඳහා ඒ කල්බදු යටතේ වූ නියම කර ඇති වේලාවේ දී හෝ ඊට පෙර බදු ගැනුම්කරුවෙකු වෙත භාර නොදී ඇත්නම් හෝ ඒ වේලාවෙන් පසු භාරදී ඇත්නම් අවස්ථාවක (එනම්, සැපයුම් ගිවිසුමේ සඳහන් නියමයන්ට අනුව බදු ගන්නා ලද වත්කම බදු ගැනුම්කරු වෙත භාරදී නොමැති අවස්ථාවක) එම වත්කම් ප්‍රතික්ෂේප කොට එම **බදු අවසන් කිරීමට බදු ගැනුම්කරුට අයිතියක් ඇත.**

එවන් අවස්ථාවකදී පහත සඳහන් කරුණු සඳහා බදු ගැනුම්කරුට හිමිකම පවතී.

☐ කල්බදු මූල්‍යකරණය යටතේ ඔහු විසින් බදු දීමනාකරුට කල යුතු යම් ගෙවීමක් අත්හිටිමේ අයිතිය.

☐ පහත සඳහන් වන ගෙවීම් අඩු කිරීමෙන් පසුව, කල්බදු මූල්‍යකරණයට අදාලව බදු දීමනාකරු විසින් රඳවා ගෙන ඇති යම් මුදලක් බදු දීමනාකරුගෙන් ආපසු අය කර ගැනීමට

- I. කල් බදු අවසන් කිරීමට පෙර බදු ගැනුම්කරු විසින් ලබා ගත් ප්‍රතිලාභ
- II. කල් බදු සම්බන්ධයෙන් බදු දීමනාකරු විසින් දරණ ලද වියදම්
- III. බදු ගැනුම්කරුගේ නොසලකා හැරීමක් නිසා හෝ පැහැර හැරීමක් නිසා වන උපකරණයේ (කල්බදු වත්කමෙහි) වටිනාකමේ යම් හීනවීමක්.

කල්බදු වත්කම / උපකරණ භාරගැනීම

✧✧✧ එහෙත් කල්බදු මූල්‍යකරණයක සඳහන් උපකරණයක්, විය භාර දීම සඳහා නියමිත කාල සීමාව ඇතුළත භාරදී නොමැති බව හෝ ඒ කාලයෙන් පසුව භාර දී ඇති බව හෝ ඒ උපකරණයට අදාල සැපයුම් ගිවිසුමේ ඇති නියම , කොන්දේසි, ප්‍රතිඥාභාර හෝ පිරිවිතර වලට අනුකූල නොවන බව හෝ නොතකා, බදු ගැනුම්කරු විසින් ඒ උපකරණය භාර ගෙන ඇති අවස්ථාවක, අවස්ථාවෝචිත පරිදි, ඉන් පසුව, එම කල්බදු උපකරණය (කල්බදු වත්කම) ප්‍රතික්ෂේප කිරීම හෝ බදු අවසාන කිරීමේ අයිතිය බදු ගැනුම්කරුට නොමැත. ✧✧✧

෪෪෪ වනම්, බදු ගැනුම්කරු විසින් කල්බදු මූල්‍යකරණයක් යටතේ කල්බදු වත්කම භාරගත් විට කල්බද්දේ සඳහන් නියමයන් සහ කොන්දේසි වෙනස් කල නොහැක. එවැනි අවස්ථාවකදී සියලුම නියම සහ කොන්දේසි පිලිපැදීම බදු ගැනුම්කරුගේ කාර්යය වේ. ෪෪෪

කල්බදු වත්කම / උපකරණ ආපසු භාර දීම

කල්බදු මූල්‍යකරණයක් කාලය ඉකුත්වීම මත හෝ කලින් අවසන් වීම සිදුවූ විට, බදු දීමනාකරු වෙත කල්බදු මූල්‍යකරණය ආරම්භයේදී බදු ගැනුම්කරු වෙත විය භාර දුන් අවස්ථාවේ පැවති තත්වයෙන්ම කලබදු උපකරණ / කල්බදු වත්කම් බදු දීමනාකරුට ආපසු භාර දිය යුතුය. එහෙත් එම උපකරණ කල්බදු ගැනුම්කරු විසින් භාවිතා කිරීමේදී සාධාරණ ගෙවියාම් සහ පාර්ශවයන් විසින් එකඟ වන යම් වෙනස් කිරීම් පිලිගනු ලැබේ.

කල්බදු ගිවිසුම ඉටු කිරීම පැහැර හැරීම සහ ඊට ඇති පිලියම්

බදු ගැනුම්කරු විසින් කරන ලබන පැහැර හැරීම්

කල්බදු ගිවිසුමෙහි නියම සහ කොන්දේසි වලට අනුකූලව කටයුතු කිරීමට බදු ගැනුම්කරු අපොහොසත් වූ විට හෝ පැහැර හැර ඇති විට, එම පැහැර හැරීම සැලකිය යුතු පැහැර හැරීමක් ලෙස සැලකේ.

උදාහරණ - කල්බදු ගිවිසුමේ සඳහන් ආකාරයට නිසි පරිදි කල්බදු වාර්තය ගෙවීමට බදු ගැනුම්කරු පැහැර හැරීම හෝ අපොහොසත් වීම.

බදු ගැනුම්කරු විසින් කරන ලබන පැහැර හැරීමකදී බදු දීමනාකරුට ඇති පිලියම්

◆ කල්බදු ගිවිසුම යටතේ බදු ගැනුම්කරු විසින් කරන ලද පැහැර හැරීම කඩිනමින් යථා තත්වයට පත් කරන ලෙස (උදා - කල් බදු ගිවිසුම යටතේ අය විය යුතු හිඟ මුදල් කඩිනමින් ගෙවන ලෙස ආදී වශයෙන්) බදු ගැනුම්කරුට නියම කිරීම.

◆ එම යථා තත්වයට පත් කිරීම කඩිනමින් කිරීමට (උදා - හිඟ කල් බදු වාර්තය කඩිනමින් ගෙවීම.) බදු ගැනුම්කරු අපොහොසත් වන අවස්ථාවකදී එම කල්බදු මූල්‍යකරණ ගිවිසුම අවසන් කිරීමට බදු දීමනාකරුට නීතිය ප්‍රකාරව අයිතිවාසිකම් ඇති අතර එවිට ..

- ◆ කල්බදු උපකරණ වල සන්නකය ආපසු ලබා ගැනීමට සහ
- ◆ බදු ගැනුම්කරු විසින් කල්බදු ගිවිසුම කඩ නොකර සිටියාහම්, බදු දීමනාකරු පත්විය

හැකිව තිබූ තත්වයකට බදු දීමනාකරු පත් කිරීමට අවශ්‍ය අලාභ, වන්දියක් ආකාරයෙන් අය කරගනු ලැබිය හැකිය.

✧ එහෙත් ඉහත සඳහන් පියවර අනුගමනය කිරීමට පෙර බදු දීමනාකරු විසින් බදු ගැනුම්කරු වෙත ලියාපදිංචි තැපෑලෙන් දැන්වීමක් භාර දිය යුතුය. ✧

බදු ගැනුම්කරු විසින් කරන ලබන පැහැර හැරීමකදී බදු දීමනාකරු විසින් කල්බදු වත්කම්වල සන්නකය ආපසු ලබා ගැනීම.

1. අධිකරණ නියෝගයක් නොමැතිව ආපසු ලබා ගැනීම

මෙම පිළියම ක්‍රියාත්මක කිරීමට පෙර බදු දීමනාකරු අනුගමනය කළ යුතු පියවර කීපයක් ඇති අතර, ඒවා පහත පරිදි වේ.

1. එම කඩ කිරීම පිළිබඳව සහ වත්කමේ සන්නකය ආපසු ලබා ගැනීමට ඇති බදු දීමනාකරුගේ අපේක්ෂාව පිළිබඳව පොලිසියට දැනුම් දීම.
2. ආපසු ලබා ගැනීම ක්‍රියාත්මක කිරීමේදී සාමය කඩකරීමක් වළක්වා ගැනීම සඳහා පොලිසියෙන් සහාය ලබා ගැනීම.
3. කිසිදු ප්‍රතිවිරෝධ පෑමක් නොමැතිව ලබාගත හැකිනම් වත්කමේ සන්නකය ආපසු ලබා ගැනීම (හැකිනම් සාමකාමීව වත්කමේ සන්නකය ආපසු ලබා ගැනීම)

2. අධිකරණ නියෝගයක් මගින් ආපසු ලබා ගැනීම

ඉහත සඳහන් කර ඇති පරිදි වත්කමේ සන්නකය ආපසු ලබා ගැනීමට බදු දීමනාකරුට නෙහැකි වී නම්, බදු දීමනාකරුට දිසා අධිකරණය වෙත ඉල්ලීමක් කර වත්කම්වල සන්නකය ලබා ගැනීම සඳහා අධිකරණය නියෝගයක් ලබාගත හැකිය.

ණය සහ සුරැකුම්

සුරැකුම් යනු

ව්‍යාපාරික ලෝකය තුළ බැංකු සහ මූල්‍ය ආයතන වැනි ණය සපයන ආයතන ස්ථාපනය කර ඇත. ලබාදෙනු ලබන ණය ආපසු පියවා ගැනීම සඳහා යම් ආකාරය සුරැකුමක් තබා ගනිමින් ඔවුහු පාරිභෝගිකයින් වෙත ණය ලබා දෙති. ලබා ගන්නා ණය ආපසු ගෙවීම පැහැර හරිනු ලබන සහ විසේ ආපසු ගෙවීමට පාරිභෝගකයාට මුදල් නොමැති අවස්ථාවක දී එකී සුරැකුම (උදා - නිශ්චල හෝ වංචල දේපල, තෙවන පාර්ශවීය ඇපකරුවන්) රක්ෂණයක ස්වරූපයක් මෙය ක්‍රියාත්මක වේ.

ඒ අනුව ණය සඳහා අදාල වන සුරැකුමක් යන්නෙහි සරල අර්ථය නම්, ණය හිමියෙකු විසින් ණය ගැනියෙකු වෙත ණය මුදලක් ප්‍රධානය කිරීමේදී එම ණය මුදල පොලියද සමග තමා වෙත ආපසු අය කර ගැනීම තහවුරු කර ගැනීම උදෙසා ලබා ගන්නා දෙයකි.

ණය දෙන්නන් විසින් ලබා ගන්නා ප්‍රධාන සුරැකුම් වර්ග

1. ඉඩම්
2. ණයට ලබාදුන්
3. ජීවිත රක්ෂණ සහතික - මෙහි දී ණය ගන්නා අයගේ ජීවිතය රක්ෂණය කරනු ලබන අතර රක්ෂණ සහතිකය ණය දෙන තැනැත්තාට පවරනු ලැබේ.
4. සීමිත වගකීම් සමාගම් කොටස් - මෙරට තුළ බහුල නැත.
5. තෙවන පාර්ශවයකින් ඇපකරුවන්
6. කාර්යය සාධන බැඳුම්කර
7. භාර ලදුපත - මෙය පහත කරුණු සඳහා ණය පහසුකම් සුරක්ෂිත කිරීම සඳහා සාමාන්‍යයෙන් භාවිතා කරනු ලබන ණය පිළිබඳ නීතිමය ලේඛනයකි.
 - i. ආනයනික භාණ්ඩ
 - ii. අපනයනය කිරීමට නියමිත භාණ්ඩ

උකස්

උකස් පාලනය කරනු ලබන්නේ 1949 අංක 6 දරණ උකස් පනත සහ එයට පසුව කරන ලද සංශෝධන මඟිනි. උකස්කරු යන්නට මුදල් හෝ මුදලේ වටිනාකම ආරක්ෂා කිරීම සඳහා දේපල මත කරනු ලබන යම් අය කිරීමක් ඇතුළත් වේ.

උදාහරණය : උකස්කරය

නිවසක හිමිකරුවෙක් ඔහුගේ ඉඩම සුරැකුමක් ලෙස භාවිතා කර වසර 10 කින් ආපසු ගෙවීම සඳහා බැංකුවකින් ණය මුදලක් ලබා ගනී. සම්පූර්ණ ණය මුදල සහ අදාල පොලිය එයට ගෙවනු ලබන තුරු බැංකුව විසින් ඉඩම සුරැකුමක් ලෙස රඳවාගනු ඇත.

උකස්කරයක ප්‍රධාන පාර්ශවයන් වනුයේ උකස්ලාභියා සහ උකස්හිමියා වේ.

උකස්ලාභියෙකු යනු දේපලක් මිල දී ගැනීම සඳහා ණයට මුදල් ලබා ගන්නා තැනැත්තා උකස් හිමි යනු දේපලක් මිලදී ගැනීම සඳහා උකස්ලාභියාට මුදල් ණයට ලබා දෙන තැනැත්තෙකු හෝ ආයතනයක් වේ.

උකස් බැඳුම්කරය

උකස්කරයකදී “උකස් බැඳුම්කරය” නම් ලියවිල්ලකට පාර්ශවකරුවෝ වළඹෙති. සාමාන්‍යයෙන් උකස් බැඳුම්කරයක ප්‍රධාන ස්වරූපයන් 03 ක් ඇත. එනම්,

- ණය මුදල පොලිය සමඟ ආපසු ගෙවීම පිළිබඳ විධිවිධාන
- උකස් කරන ලද වත්කම් උකස්ලාභියාට පාවිච්චි කළ තැනැත්තා කෙසේද? යන්න පිළිබඳ විධිවිධාන
- උකස් ලාභියා පැහැර හරිනු ලැබුවහොත් උකස් කරන ලද වත්කම් උකස් හිමියාට භාවිතා කළ හැකි ආකාරය පිළිබඳ විධිවිධාන.

උකස්කරයක් යටතේ පැහැර හැරීම සඳහා ආපසු අයකර ගැනීම්

උකස්ලාභියා විසින් උකස්කරයක් යටතේ පැහැර හරිනු ලබන අවස්ථාවක දී පහත කරුණු යටතේ ආපසු අය කර ගැනීමේ නඩුවක් ආරම්භ කරනු ලැබිය නොහැක.

- 1949 අංක 06 දරණ උකස් පහත හා එහි සංශෝධන
- පරාවේ බලය ඇතැම් අවස්ථා වල දී ක්‍රියාත්මක කිරීම

ඇපකරුවන් සහ සම පාර්ශවකරුවන්

,ඇපකරුවකු, යනු ප්‍රධාන ණයකරු යනුවෙන් හැඳින්වෙන වෙනත් තැනැත්තෙකු වර්තමාන හෝ අනාගත ණය සඳහා වගකීමට පොරොන්දු වන තැනැත්තෙකි.

මෙම පොරොන්දුව ,ඇපවීම, යනුවෙන් හැඳින්වනු ලැබේ. මෙම පොරොන්දුව සිදු කරනු ලබන්නේ ප්‍රධාන ණයකරු බැඳී සිටින හෝ අනාගතයේ දී බැඳෙන පුද්ගලයාට වේ.

☆☆ ඇපවීමක් යනු පහත පාර්ශවයන් සහභාගී වන ,ද්විතීය බැඳීමෙහි සම පාර්ශවීය සුරැකුමකි.,

- ඇපකරු
- ප්‍රධාන ණයකරු (ණයගැතියා)
- ණයදෙන්නා හෝ ණයහිමියා

❖❖ මෙහි , සමපාර්ශවීය සුරැකුමක්, යනු ප්‍රධාන සුරැකුම ප්‍රතිසාධනය කිරීමේ දී ඇති අමතර සුරැකුමක් යන්නයි.

ශ්‍රී ලංකාවේ ඇපකරුවන් පාලනය වන්නේ:

- රෝම ලන්දේසි නීතිය
- 1840 අංක 07 දරණ වංචා වැලැක්වීමේ ආඥා පනත

ඇප ගිවිසුමක ප්‍රධාන අවශ්‍යතාවය වනුයේ ගිවිසුම ලිඛිත වීම සහ ඇපකරු අත්සන් ලබා තිබීමයි.

ඇපකරුවකුට පොදු නීතියේ ඇති වරප්‍රසාද (මෙම වරප්‍රසාද ඇපකරු ප්‍රකාශිතව අත් හැරයාමේ මිස ඒවා ඔහුට අදාළ වේ.)

1. පළමුව ප්‍රධාන ණයකරුට චිරෝච්ච නඩු පවරන ලෙසත් එසේ ආපසු අය කර ගැනීමට නොහැකි නම් ඇපකරුගෙන් අය කර ගන්නා ලෙසට ණය හිමියාගෙන් ඉල්ලා සිටීම.
2. ඇපකරුවන් කිහිපදෙනෙක් සිටින විට දී එක් එක් ඇපකරුවන්ට චිරෝච්ච නඩු ආරම්භ කිරීමේ දී ඉල්ලා සිටින මුදල මෙම ඇපකරුවන් අතර අනුප්‍රමාණ පදනම අනුව බෙදන ලෙස ණයහිමියාගෙන් ඉල්ලා සිටීම.
3. ප්‍රධාන ණයකරු වෙනුවෙන් සියළුම මුදල් ගෙවා ඔහුගේ බැඳීමෙන් නිදහස් කරන ඇපකරු වක්‍රාකාරව ණයහිමියාගේ තත්වයට පත් වේ.

☒☒ නමුත් ප්‍රායෝගිකව මෙම වරප්‍රසාද අත් හරින ලෙස සියළුම ණය ලබා දෙන්නෝ ඇපකරුවන්ගෙන් ඉල්ලා සිටී. මෙම අත්හැරීම නිසා ඇපකරු ප්‍රධාන ණයකරුගේ තත්ත්වයට පත්වන නිසා ණයහිමියාට ඇති සියළුම අයිතිවාසිකම් ක්‍රියාත්මක කිරීමට හිමිකම් ඇත. ☒☒

අත්හැරීමක් බලාත්මක වීම සඳහා විය:

1. ප්‍රකාශිතව සිදු කළ යුතුය.
2. අත්හරිනු ලබන අයිතිවාසිකම්වල අර්ථය පිළිබඳව සම්පූර්ණ අවබෝධයක් ඇතිව විය අත්හැරිය යුතුය.